

DAVID L. FLEMING SJ

CZYM JEST
DUCHOWOŚĆ
IGNACJAŃSKA?

Przekład

DARIUSZ PIÓRKOWSKI SJ

Wydawnictwo WAM ■ Księża Jezuici
Kraków 2013

Tytuł oryginału
What Is Ignatian Spirituality?

Copyright © 2008 David L. Fleming, SJ

Published under arrangement with
LOYOLA PRESS, Chicago, IL, U.S.A.

Polish translation: Copyright © 2013 by Wydawnictwo WAM

Redakcja
Katarzyna Stokłosa

Korekta
Elżbieta Krok

Projekt okładki
Andrzej Sochacki

ISBN 978-83-7767-823-7

NIHIL OBSTAT. Przełożony Prowincji Polski Południowej Towarzystwa Jezusowego
ks. Wojciech Ziótek SJ, prowincjał, Kraków, 6 grudnia 2012 r., l.dz. 226/2012.

WYDAWNICTWO WAM

ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków
tel. 12 62 93 200 • faks 12 42 95 003
e-mail: wam@wydawnictwowam.pl
www.wydawnictwowam.pl

DZIAŁ HANDLOWY

tel. 12 62 93 254-255 • faks 12 62 93 496
e-mail: handel@wydawnictwowam.pl

KSIĘGARNIA WYSYŁKOWA

tel. 12 62 93 260, 12 62 93 446-447
faks 12 62 93 261
e.wydawnictwowam.pl

Drukarnia Wydawnictwa WAM

ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków

PRZEDMOWA

Jezuici, a także osoby zaangażowane w rozmaite ignacjańskie dzieła, odwołują się często do „naszego sposobu postępowania”. Jest to niełatwy do zdefiniowania zbiór postaw, zwyczajów i wartości, który nadaje ignacjańskiemu dziełu charakterystyczny rys. Ignacy Loyola, założyciel jezuitów, poświęcił wiele uwagi „naszemu sposobowi postępowania”, kiedy opracowywał podstawowe dokumenty Towarzystwa Jezusowego. Był jednak bardziej zainteresowany całościowym podejściem do osoby niż formułowaniem reguł. Nie wyłożył jezuickiego sposobu życia w detalach, lecz cenił pewien sposób myślenia, modlitwy i zachowania.

W tej małej książeczce obieram podobną metodę. Staram się odpowiedzieć na pytanie: „Czym jest duchowość ignacjańska?” nie przez systematyczną analizę, lecz przez opis pojęć i postaw, które wyróżniają tę duchowość. Nie da się jej bowiem uchwycić w formie jakiejś reguły lub zestawu ćwiczeń, ściśle określonej

metody modlitwy bądź pobożnościowych praktyk. Jest to duchowy „sposób postępowania”, który proponuje śmiałą wizję życia, rozumienie Boga, refleksyjny stosunek do codzienności, kontemplacyjną formę modlitwy, pełne szacunku nastawienie do świata i nadzieję na odnajdywanie Boga we wszystkich rzeczach. Próbuję oddać różne odcienie tej duchowości w kilkunastu krótkich esejach. Są one raczej zachętą do refleksji niż wyczerpującym wykładem. Na każdy z tych tematów napisano już wiele książek. Pragnę zaledwie wyszczególnić podstawowe zręby ignacjańskiej duchowości.

Piszę i mówię na temat ignacjańskiej duchowości od czterdziestu lat, towarzyszę rekolektantom oraz wprowadzam innych w sztukę ignacjańskiego kierownictwa duchowego. Doszedłem do wniosku, że najlepszym sposobem na zgłębianie fundamentów duchowości ignacjańskiej jest refleksja nad życiem św. Ignacego, które on sam opisał w „Autobiografii”. Inspiracją dla mnie są również rekolekcyjne doświadczenia, które czerpią swój dynamizm z klasycznego dzieła św. Ignacego – „Ćwiczeń duchowych”. Często nawiązuję do życia Ignacego Loyoli i jego książeczki, ponieważ nawet po pięciu wiekach jest to wciąż najlepszy sposób na zrozumienie jego oryginalnych idei.

Swoją refleksję kieruję do ludzi, którzy czują się pociągnięci przez ignacjańską duchowość. Ludzi, któ-

rzy są ciekawi i chcą wiedzieć, co jest siłą napędową ignacjańskich dzieł, którzy wiedzą już co nieco o ignacjańskiej duchowości i chcą poszerzyć swoją wiedzę, albo sądzą, że mogliby nauczyć się ignacjańskiej formy modlitwy. Mam nadzieję, że te rozważania zainspirują czytelników do tego, by pójść dalej. Ignacy Loyola wierzył, że Bóg ciągle zaprasza nas do odpowiedzi na Jego obecność i miłość. Ufam, że ta książeczka każdemu czytelnikowi wskaże drogę do jeszcze hojniejszej odpowiedzi.

WIZJA ŻYCIA, PRACY I MIŁOŚCI

W „Ćwiczeniach duchowych” Ignacy Loyola przedstawia nam swoją wizję w trzech związanych ze sobą ćwiczeniach: „Zasada i fundament”, „Wezwanie Króla” oraz „Kontemplacja do uzyskania miłości”. Jego wizja obejmuje sposób postrzegania świata, czyli jaki mamy stosunek do naszego życia i jak mamy wzrastać w naszej relacji z Bogiem. Zaczynamy właśnie od tej wizji.

Często słyszymy słowa: „Uwierzę, jeśli zobaczę”. Ignacy jednak odwraca kolejność wynikania w tym zdaniu: „Jeśli uwierzę, to wówczas zobaczę”. Święty zauważył, iż wizja, którą nosimy w naszym sercu i umyśle, ma ogromny wpływ na postrzeganie rzeczywistości. Jeśli uznamy, że świat jest posępnym miejscem, pełnym zła, a także chciwych i egoistycznych ludzi, którzy nie żywią żadnej miłości do Boga i do siebie nawzajem, to dokładnie taki świat i takich ludzi będziemy dostrzegać, ilekroć rozejrzemy się wokół siebie. Natomiast jeśli przyjmujemy do wiadomości, że nasz świat jest

pełen dobroci i możliwości, że to miejsce, które Bóg stworzył, podtrzymuje je w istnieniu i kocha, wtedy dokładnie taki świat znajdziemy wokół siebie. Ignacy był przekonany o tym, że wizja leży w samym sercu naszej relacji z Bogiem.

Duchowość ignacjańska dostarcza nam wizji. Jest to trzyczęściowa wizja życia, pracy i miłości, która pozwala nam dostrzec, co rzeczywiście jest prawdziwe w odniesieniu do Boga i stworzonego przez Niego świata. Tę wizję można znaleźć w „Ćwiczeniach duchowych”, książeczce, którą Ignacy opracował, aby pomóc ludziom wejść w bardziej zażyłą relację z Bogiem. Ignacjańska duchowość wypływa właśnie z „Ćwiczeń duchowych”. Kwintesencja wizji św. Ignacego została zwięźle zebrana na początku „Ćwiczeń” w formie refleksji zwanej „Zasadą i fundamentem”.

„Bóg, który nas kocha, stwarza nas i chce dzielić z nami życie na zawsze. Nasza odpowiedź w miłości polega na okazywaniu chwały, czci i służby Bogu naszego życia.

Wszystkie rzeczy na tym świecie są również stworzone z powodu Bożej miłości i stają się środowiskiem darów złożonych w nasze ręce po to, byśmy łatwiej poznawali Boga i chętniej odwzajemniali Jego miłość.

W konsekwencji okazujemy szacunek wobec wszystkich stworzonych darów i współpracujemy z Bogiem, używając ich tak, abyśmy będąc dobrymi sługami, rozwijali się jako kochające osoby w naszej trosce o Boży świat i jego rozwój. Jeśli jednak nadużyjemy któregoś z tych Bożych darów lub, przeciwnie, uznamy je za centrum naszego życia, zrywamy naszą relację z Bogiem i uniemożliwiamy sobie rozwój jako kochające osoby.

Dlatego w codziennym życiu musimy zachować równowagę w korzystaniu ze stworzonych darów o tyle, o ile mamy możliwość wyboru i nie jesteśmy związani jakimś rodzajem odpowiedzialności. Nie powinniśmy skupiać naszych pragnień na zdrowiu lub chorobie, bogactwie lub ubóstwie, sukcesie lub porażce, krótkim lub długim życiu. Albowiem wszystko może wzbudzić w nas bardziej miłą odpowiedź na zaproszenie do życia na wieki z Bogiem.

Nasze jedyne pragnienie i jedyny wybór powinien przybrać następującą postać: Chcę i wybieram to, co bardziej prowadzi mnie do pogłębienia życia z Bogiem”.

Pierwsza zasada św. Ignacego podkreśla, że całe stworzenie jest darem pochodzącym od Boga i do Niego prowadzącym. Co więcej, „wszystkie rzeczy na obli-

czu ziemi” są nam podarowane, abyśmy mogli łatwiej poznać Boga i chętniej odwzajemniali Jego miłość. To oznacza, że Bóg jest obecny w stworzeniu. Wybory, których dokonujemy każdego dnia, albo nas do Boga przybliżają, albo od Niego oddalają. Ignacy postrzega Boga jako kogoś obecnego, nie oddalonego i oddzielnego od świata. Bóg jest zainteresowany szczegółami naszego życia, a nasza codzienność na tym świecie ma w Jego oczach znaczenie.

„Zasada i fundament” jest wizją życia. Krąży wokół pytania, o co chodzi w życiu. To wizja, która ukierunkowuje nas na źródło życia. W tej książeczce wielokrotnie jeszcze powrócimy do niej, ponieważ jest ona podwaliną ignacjańskiego spojrzenia na rzeczywistość.

Duchowość ignacjańska przedkłada nam również wizję pracy. O co chodzi z naszą pracą w tym świecie? Dlaczego robimy to, co robimy? Jakie wartości powinny wpływać na nasze wybory? W „Ćwiczeniach duchowych” Ignacy zadaje te pytania w kontekście medytacji, którą nazywa „Wezwaniem Króla”. Proponuje, abyśmy wyobrazili sobie Jezusa jako Króla, któremu winni jesteśmy cześć i posłuszeństwo. To przywódca o dość ambitnych planach. „Chcę zwyciężyć wszelkie choroby, ubóstwo i niewiedzę, wszelki ucisk i niewolę – w skrócie wszelkie zło, które osacza ludzkość” – mówi

Chrystus. Stawia również wyzwanie: „Ktokolwiek chce dołączyć do tego przedsięwzięcia, musi zadowolić się tym samym jedzeniem, napojem i ubraniem i tym, co wiąże się z pójściem w moje ślady”.

Zwróćmy uwagę na dwie szczególne cechy tej wizji pracy. Chrystus, nasz Król, wzywa nas do bycia z Nim. Istotą Jego wezwania nie jest najpierw wykonanie jakiegoś specyficznego dzieła, lecz nade wszystko bycie z tym, który woła, wyobrażone w formie życia, którym żyje nasz Król. Mamy dzielić życie Chrystusa, myśleć tak jak On i czynić to, co On czyni.

Drugą cechą jest wezwanie do pracy z Chrystusem, naszym Królem. Chrystus nie jest oddalonym od nas władcą, wydającym rozkazy swoim oddziałom za pośrednictwem hierarchii książąt, hrabiów, lordów i rycerzy. On jest razem z nami „w okopach”. To On sam ewangelizuje i uzdrawia. Jego wezwanie skierowane jest do każdego człowieka. Król chce, aby każdy mógł do Niego dołączyć i każdy otrzymuje osobiste zaproszenie. Inicjatywa należy bowiem do Chrystusa. To On zaprasza do podjęcia współpracy z Nim.

Trzecią część ignacjańskiej wizji stanowi perspektywa miłości. Ponad wszystko Bóg kocha nas i zaprasza do kochania Go z wzajemnością. Później przyjrzymy się dokładniej ignacjańskiej „Kontemplacji do uzyskania miłości”, która wieńczy całe „Ćwiczenia”. Na razie

chcemy podać dwie uwagi, które św. Ignacy umieszcza na początku tej kontemplacji.

Pierwsza z nich mówi, że „miłość powinna bardziej wyrażać się w czynach niż w słowach”, a druga, że miłość polega na dzieleniu się: „W miłości człowiek pragnie dać drugiemu to, co posiada”. Hiszpańskie słowo, którego używa tutaj Ignacy, to „communicar” – „dzielić się” lub „komunikować”. Kochający kochają się nawzajem, dzieląc się tym, co mają, i ta wymiana jest formą komunikacji. Bóg nie jest zwykłym darczyńcą, lecz Tym, który kocha i mówi do nas poprzez dawanie. Bóg niczego nie zatrzymuje dla siebie.

Ostatecznym przejawem Jego daru z siebie jest śmierć Jezusa. W ten sposób dzieli się swoim życiem z nami. Dzieli się z nami również pracą, którą wykonuje w tym świecie. Z tego względu praca, którą my wykonujemy, jest formą miłości Boga. To nie jest zwykła praca. Przez zaproszenie nas do udziału w Jego dziele, Bóg okazuje nam miłość. Z kolei my, odpowiadając przez naszą pracę z Bogiem, okazujemy naszą miłość.

Ignacy zadaje pytania: Co dla nas znaczy miłość? Jak wyrażamy naszą miłość? Jak okazujemy miłość Bogu, samym sobie, innym i światu? Zaprasza nas, abyśmy odpowiedzieli na te pytania, przypatrując się, jak Bóg kocha. Jest On bowiem Bogiem, który nie stawia żadnych granic swojej miłości do nas.

SPIS TREŚCI

Przedmowa	5
Wizja życia, pracy i miłości	9
Bóg jest Miłością miłującą	15
Duchowość serca	21
Duchowość modlitwnej refleksji	27
Grzech to brak wdzięczności	33
Życie duchowe	39
jest pielgrzymowaniem	39
Bóg wzywa, my odpowiadamy	45
Bóg komunikuje na różne sposoby	51
Modlitwa jest rozmową	57
Módl się za pomocą wyobraźni	63
Poznać ubogiego Jezusa	69
Uczestnictwo w misji Chrystusa	75
Droga do sprecyzowania swoich wartości	81
Najwspanialszy znak Bożej miłości	89
Szukać łaski współczucia	95
Droga rozeznania woli Bożej	101
Współpracować z innymi	109
Bycie pomocnym	115
Jezus jest całym sercem	121
Do dalszej lektury	127
Domy rekolekcyjne	129